48821 H

Snip, J.

De

Hydropis. - 175.

53050

DISSERTATIO
DE
HYDROPIS
PER
CHIRURGIAM CURATIONE.

QUAM

Annuente Divino Numine

PRAESIDE

VIRO CELEBERRIMO AC CLARISSIMO

PETRO CAMPER,

A. L. M. Med. & Philoſ. Doct. Medic. Anat. Chirurg. & Philoſ. Profeſſore Ordinario. R. S. L. S.

Publico Examini Submittit.

FOLKERT SNIP, *Med. Candidatus.*

DOCCUMO FRISIUS.

AUCTOR.

Die 25 Junii 1755.

H. L. Q. S.

FRANEQUERAE,

Excudit GULIELMUS COULON, Illuſt. Friſiae Ord. atque Eorumd. Academ. Typograph. ord. 1755.

SERENISSIMAE.

A C.

CELSISSIMAE.

PRINCIPI.

REGIAE.

HEREDITARIÆ.

ANNÆ.

TOTIUS. FOEDERATI.
BELGII. GUBERNATRICI.
TUTORIO. NOMINE.

ETC. ETC. ETC.

UT.

UT. ET.

VIRIS. ILLUSTRISSIMIS.

A C.

NOBILITATE CLARIS.

HESSELO. DOMINICO. ERNESTO.
AB. AYLVA.

TJAARDO. BARONI. AB. AYLVA.

LIVIO. SUFFRIDO. LYCKLAMA.
A. NYEHOLT.

TJALLINGO. EDONI. SIXMA.
AB. ANDALA.

FRISIACÆ. ACADEMIÆ. CURATORIBUS. VARIISQUE. MUNERIBUS. ET. HONORIBUS. IN. REPUBLICA. CONSPICUIS.

HANC. DISSERTATIONEM. SE. SUAQUE. STUDIA. DEVOTO. ANIMO.

D. D. D.

FOLKERT. SNIP.

AUCTOR.

DISSERTATIO
DE
HYDROPIS
PER
CHIRURGIAM
CURATIONE.

CAPUT I.

Non minus vere quam eleganter inquit Aretæus Cappadox *morb. diut. lib.* 2. *cap.* 1. *p.* 48. Hydropem injucundum eſſe aſpectu vitium & toleratu difficile, perpauci quia ab eo liberantur, idque

felicitate quadam, ac Deorum potius quam artis auxilio; mirum idcirco non eſt, curam ejus omnibus Medicis & Chirurgis tantam moviſſe ſollicitudinem; eamque variis tentaſſe modis.

Quoniam in animum induxeram breviter de Hydrope agere, propoſui ſolum ea tractare, quæ ejus curam per Chirurgiam ſpectant, miſſis iis, quæ ad hujus morbi cauſas, diagnoſin prognoſin & curationem medicam pertinent.

Antequam vero hanc materiem ad examen revoco, a ſcopo non alienum duxi Hydropem in ſuas dividere ſpecies. Maximi enim Medici in eo conveniunt, ut tres diverſos conſtituant Hydropes, Anaſarcam ſcilicet, Aſcitem & Tympanitidem.

In Anaſarca aquoſa colluvies inter cutem & carnem colligitur, corpus ex æquo tumens, laxum ac pallidum obſervatur, digitusque in illud impreſſus veſtigium ſui relinquit. Leucophlegmatia etiam ab aliis vocatur; ab Aretæo vero ut diſſimiles conſiderantur, anaſarcam generari ſcribit, ſi in humorem ſanguineum, aquoſum tenuem carnes liquatæ fuerint: Lencophlegmatiam vero, ſi omne corpus intumeſcat ex alba craſſa & frigida pituita vid. *Lib. 2. morb. diut. cap. 1. p.* 49. Si vero id morbi genus eſt, quo in abdomen multa aqua

qua contrahitur, Aſcites nuncupatur. Tympanitis, quando multo flatu abdomen diſtenditur, ac totus venter tenſus tympani modo ſonat ſi percutitur, hunc ſiccum Hydropem vocavit Hippocrates teſte Gorræo in *def. Med.*

Elegantiſſime tres has ſpecies ſequenti modo deſcripſit Celſus *lib.* 3. *cap.* 21. *p.* 160. „ Nam „ modo ventre vehementer intento creber in„ tus ex motu ſpiritus ſonus eſt: modo corpus „ inæquale eſt, tumoribus aliter aliterque per „ totum id orientibus; modo intus in ute„ rum aqua contrahitur, & moto corpore ita „ movetur, ut impetus ejus conſpici poſ„ ſit.

Ut in his tractandis quendam mihi proponam ordinem *primo* de Anaſarcæ *ſecundo* de Aſcitis *tertio* de Tympanitidis cura agam.

CAPUT II.

De Anaſarcæ curatione.

§. I.

Miſſis, quae ad cauſam diagnoſin ac prognoſin Anaſarcæ pertinent, ut ſupra jam innui, ad curam ipſius me confero, quæ dupliciter fit, per inciſionem ad talos vel per ſcarificationem.

Inciſiones talorum a veteribus non minus quam recentioribus celebratæ fuere; Galenus eas in hydropicis inſtituendas propoſuit de *comp. med. ſec. loc. cap.* 9. Imo ipſe Aſclepiades punctionem a talo quatuor digitis diſtantem laudavit teſte Aureliano *chron. morb. lib.* 3. *cap.* 8. *p.* 489.

Infliguntur a parte interiore pedis, ſpatio quatuor transverſorum digitorum ſupra talum ſicuti eas & determinavit Aetius *tetr.* 3. *ſerm.* 2. *cap.* 30. *p.* 544. ut & Celſus *lib.* 3. *cap.* 20. *p.* 164.

Profunditatem earum exactam ac certam ſtatuere non audeo. Aetius l. c. Profunditatem talem determinavit, qualem in V. S. adhibemus.

mus. Aſclepiades altiori utendum voluit. Celſus modo ipſos tumores altis plagis incidendos propoſuit, neque exacte profunditatem definivit, idque jure merito; non enim homines hoc morbo laborantes ſemper æque tenſos habent pedes, adeoque non in omnibus eadem profunditate tali ſunt incidendi. Generalem idcirco profunditatem ita determinamus, ut tam alte incidantur tali, donec aqua effluit, quam fere ſemper parvus ſanguinis effluxus præcedit.

Ne vero quis putet inflammationem ſemper hanc operationem inſequi, Aetius hanc citra omnem inflammationem peragi ſcripſit.

Accidit interdum, poſt ſatis alte inflictas inciſiones, aquæ excretionem non ex voto ſuccedere, requiritur tum ut illa promoveatur, quod diverſis modis, variiſque adminiculis peragitur; baſin vero omnium conſtituit motus corporis. Æger idcirco lectica imponitur, ac circumvehitur, quemadmodum propoſuit Galenus *de comp. med. ſed. loc. cap.* 9. Similia ad excretionem ſuppreſſam reſcuſcitandam commendavit Aetius *tetr.* 3. *Serm.* 2 *p.* 544. Si vero viribus nondum fracti ſint ipſi deambulabunt, ac convenientibus corporis exercitationibus utentur, atque ita proprio exercitio illa

præſtabunt, quæ in debilioribus circumvectiones & geſtationes.

Excretione nondum procedente vulnera fricanda ſunt muria ſalis vel inurenda calefaciente medicamento; ſicuti in ſcarificatis locis laudavit Hippocrates de *loc. in hom. Sect.* 4. *p.* 417.

Hæc ſunt præcipua adminicula quae ad excretionem in talis promovendam adhibentur.

Quoniam Anaſarca non ſemper inciſis talis ſolvitur, ſæpe aliis in locis ſimiles requiruntur inciſiones, præſertim ad pudenda, femora, & ad loca ſupra manuum juncturas. Neque ſucceſſu caruit hæc medicina, Leonides enim ex Aetii ſuffragio hoc modo anaſarcam ſanavit.

Operatione ex voto ſuccedente effluenti aquæ quantitas viribus ægri proportionata emittitur, & dein conveniens injicitur deligatio.

Indicavimus quomodo peragenda ſit operatio, ne vero Gangræna afficiatur membrana celluloſa antea impleta jam flaccida hærens, loca in quibus inciſiones ſunt factæ deliganda ſunt, idque optime efficitur, ſi primo linteo carpto obtegantur, dein faſcia idonea comprimantur, quemadmodum fere commendavit Aetius *l. c.*

In

In deligatione omnino cavendum eſt, ne in integrum fiſſuræ claudantur; contingit enim aliquando, curam radicalem non unica evacuatione obtineri, ne itaque ſecunda vice inſtitueretur operatio, apertæ ſervandæ ſunt inciſiones, ut ſi opus ſit, linteo carpto ac faſcia remotis, geſtatione, circumvectione, vel frictione cum muria ſalis, ſimilibusque loca irritata denuo aquam emittant.

Neque minus rationi, quam experientiæ reſpondet hæc indicatio, vel ſanationis modus; pedes enim & tibiae tum alias tum veſperi potiſſimum, & poſt exercitationem, aut quamdiu declives fuere hæ partes, tument vide N. Piſonem *lib.* 3, *cap.* 32. *p.* 210. Simul inde ſequitur eximie motum ad excretionem irritandam conducere, aquoſam quippe colluviem praecipue ad pedes derivat.

Neque ex fallaci quandoque ratiocinio ad hanc operationem concluſerunt, ſed ex fida rerum experientia illam mirandum in modum conducere didicerunt, niſi enim ipſa natura monſtraſſet viam, niſi in cruribus ulcera aquam jugo rivo manantia in hydropicis produxiſſet, fruſtra quis locum huic evacuationi tam apprime convenientem quæſiviſſet. Neque ſolummodo antiquitus illa fuere obſervata ſed & quotidianæ obſervationis hanc veritatem confirmant, obſervavit enim Clar. Camperus Frane-

nequeræ in muliere aſcite ſimul & anaſarca laborante ulcera in cruribus non ſolum aquam ſubter cutem, ſed & aſcitem ſuſtuliſſe, ſimile quid obſervavit Vidus Vidius *de curat. memb. lib.* 10 *cap.* 5. ubi aſciticum per pedes evacuatum refert; mulierem quoque ruſticam hydrope laborantem per aperturas a natura in corpore & pedibus factas, poſt multum aquoſi humoris effluxum ſanatam fuiſſe ab Joach. Camerario habet Schenckius *p.* 491.

§. II.

Quod per inciſionem in cruribus, id ſcarificatione aliis in locis præſtiterunt. Omiſſis, quæ ſcarificationem rite peragendam ſpectant, quæque apud Oribaſium *med. collect. lib.* 7. *cap.* 18. *p.* 316. aliosque inveniuntur, quid in anaſarca efficiat jam proſequar.

In Leucophlegmatia, ut ſupra vidimus; aquoſa colluvies inter cutem & carnem colligitur, cumque modica ſcarificatione ſumma cutis ſolummodo pertundatur ut Ægineta *lib.* 6. *cap.* 41. *p.* 568. jam docuit, ſponte patet faciliime ita aquæ exitum comparari, nam illa præcipue loca ſcarificantur, ubi tumores aquoſi manifeſti ſunt, vel in bullas elevantur, hocque veterum auctoritate magis confirmatur, Hippocrates enim tumidas & aqua plenas partes

tes gladiolo aperiendas, crebroque ac parum & a ſingulis corporis partibus aquam educendam commendavit. de *loc. in hom. Sect.* 4. *p.* 417.

Ex his ſequitur, ſi ſcrotum vel penis intumeſcit, ita ut urinæ iter occludatur, quod in omni hydrope frequens eſt; vel muliebria œdemate tument, quod etiam ab hydrope, interdum a graviditate producitur, his in locis ſcarificationes eſſe peragendas. Commendavit hoc itidem Hippocrates de *int. affect. Sect.* 5. *p.* 543. addens „ ſi eo modo curaveris, citiſſime ſanum reddes. Ubi totum corpus anaſarca laborat, ſcarificanda eſſe illa loca, quæ præ aliis maxime tument; adeoque ſi pedes intumuerint, talos ſcarificare conveniet, quod Aſclepiadem laudaſſe, Themiſonem feciſſe refert Aurelianus *chron. lib.* 3. *cap.* 8. *p.* 489. 490.

Scarificatione peracta ſtatim aqua guttatim effluit, ſecus vulnuſcula ſunt irritanda, quæ vero ad ea pertinent jam ſupra vidimus §. 1. hujus *cap.*, ubi & peti poſſunt, quæ ad deligationem locorum ſcarificatorum pertinent.

§. III.

Præter talorum inciſionem & ſcarificationem nonnulli inſuper laudarunt uſtionem in variis locis, verum illa quoniam præcipue in Aſcite

convenit, ſub illo titulo ea ſunt colligenda, quæ determinant, quemnam uſum in Anaſarca habeat.

CAPUT III.

De Aſcitis Curatione.

§. I.

Quid ſit Aſcites ſupra indicavimus, de ejus cura nunc agendum eſt, quæ a Veteribus duplici modo fuit inſtituta uſtione nimirum & Paracenteſi.

Quemadmodum in aliis morbis uſtio duplici modo peragitur, ſic & in Aſcite, vel enim ferramenta candentia vel medicamina cauſtica eam efficiunt.

De ejus utilitate ac felici ſucceſſu nihil hic referam, multos enim hac ratione ſanatos fuisſe, aliquando penitus, nulla facta paracenteſi Ægineta teſtatur *lib.* 6. *cap.* 50. *p.* 571.

Quoniam Aſcites juxta veteres præcipue ab affecto Liene vel Jecinore oriri putabatur, loca varia deſignarunt, in quibus illa uſtio ſit inſtituenda. Ideo Lienem inurendum commen-

mendavit Hippocrates de *int. aff. Sect.* 5. *p.* 546. „ Ubi Lien, inquit, magnus factus fue-„ rit, ac maxime intumuerit καῦσαι μύκησι τὰς κε-„ φαλὰς ἀπολαβὼν aut ferramentis, multa cau-„ tione & obſervatione adhibitis, ne ulterius peruras. Similiter & jecur inurendum eſſe docuit *Hipp. ib. p.* 545. idque fungis æque ac ferramentis peragendum propoſuit.

De uſtione cum fungis nemo, ſaltem quod indagare potui, ex profeſſo egit; locus ille Hippocratis, idcirco obſcurus eſt, neque admodum manifeſtum quid per μύκησ intelligat, exolevit enim hodie hæc uſtio & fit moxa a Chinenſibus, Arabibus & vicinis Aſiæ Medicis. Heiſterus fungum fuiſſe ex agarici genere ſuſpicatur *vid. lib.* 2, *cap.* 23. *p.* 472. neque a vero aliena videtur hæc conjectura. Severinus qui egregie de variis urendi modis, & materiis diſſeruit de *efficaci med lib.* 2. *p.* 1. *pag.* 244. alte ſilet de fungis. Hæc in tranſitu monere volui, pergo ad reliqua loca quæ inuſſerunt veteres.

Si fluxio in carnem poſteriore parte juxta vertebas illapſa Aſcitem excitavit, cervicem inurendam voluit *Hipp. de loc. in hom. ſect.* 4. *p.* 416. Si vero inde nullum levamen perciperet æger umbilici ambitum & ipſum umbilicum commendavit.

Facile quis ſuſpicari poſſet Senem his in locis

cis non de aſcite loqui, quod tamen audactius aſſero, quia nunquam ſub nomine hydropis de anaſarca egit, ut obſervavit Martianus in *Hipp. p.* 53.

Præter loca ſupra memorata Albucaſis adhuc alia cruſtis inurenda propoſuit *lib.* 1. *cap.* 33. nempe circa duas in dorſo vertebras, quarum hæc reſpondet medio pectori, illa ſtomacho, præterea ſupra ſtomachum unam teſte Severino de *eff. med. lib.* 2. *part.* 1. *p.* 244.

Sæpe aqua viciſſim abdomen & pedes occupat, in quo caſu egregia præſtabit uſtio, ſi in cruribus inſtituitur, in tali enim caſu humor qui alias continuo ex uno loco in alium fluit, facillime ad pedes poterit allici, atque ibidem evacuari; videmus enim ſæpe aquam potiſſimum eas partes occupare, quæ continuo evacuantur, ſimili modo in Aſcite, qui cnm Anaſarca conjungitur, ubi venter evacuatur ſtatim anaſarca ſanatur, & venter denuo impletur.

Uſtio vero qualemcunque felicem habuerit ſucceſſum, aliquando tamen penitus infauſta fuit; Car. Piſo enim *obſ. & conſ. Sect.* 4. *cap.* 3. *p.* 354. de nobili Matrona obſervationem dat, cui aſcite laboranti cum cauteria utrique cruri adhibita eſſent inflammatio & mox Gangræna ſupervenit; atque ideo cauteria omnia

tan-

tanquam pernicioſa rejicienda eſſe arbitratur, ſed, ut mihi videtur, nimis generaliter.

Ex illo caſu ſolo concludi non poteſt, cauteria eſſe flocci facienda, præſertim ubi tot aliæ obſervationes contrarium evincunt. Forſan non opportune in illa matrona fuere adhibita? Evidens enim eſt, non in omnibus aſciticis ea convenire, ſicut nec eadem remedia eidem morbo apta non ſemper eundem ſortiuntur effectum, ad naturam & ſtatum ægri eſt reſpiciendum, in aſcite ubi aqua putrefacta eſt uſtio minus convenit, quod forſan, vel ſimile quid hic obtinuit, & Piſo, nimis certe damnans hoc in morbo cauteria, facile inde ad ſuam concluſit ſententiam, adeoque hæc obſervatio nullo modo cauteriorum uſum ſuſpectum reddit, uſum enim eorum maxime commendat Veterum auctoritas, felicem ſucceſſum plurimæ obſervationes, inter alios memorabilem caſum ex Casparo Hofmanno habet Schenckius *p.* 490. de muliere, quæ curata erat cauterio pede impreſſo; neque minus hanc operationem ſuadet obſervatio, quam idem Schenckius habet *p.* 481. ubi per errorem veſica in crure nata, atque ex eadem copioſa aqua effluente, adoleſcentem ab hydrope vindicatum refert.

§. II.

De Paracenteſi.

Paracenteſis veteribus erat perpunctio generaliter in quacunque corporis parte, uſu tamen invaluit, ut Chirurgi hodie per eam intelligant illam operationem chirurgicam, qua abdomen inſtrumento idoneo perforatur, ut aqua aſciticorum exeat.

Operatio haec nova non eſt, veteres enim eam cognoverunt, & aliquoties eam inſtituendam jam praecepit Hippocrates: ſic *lib. de affect. Sect.* 5. *p.* 522. Si ex medicamentis aut reliqua victus ratione auxilium non ſentiret aeger, aquam ſectione facta educendam voluit. Similiter ejus mentionem fecit *Sect.* 6. *aph.* 27. ac in commentariis ad hunc locum voce *Paracenteſis* uſus fuit Galenus.

Laudatur vero operatio iſta ab his, dum culpatur ab illis, inter antiquos Eraſiſtratus eam exitioſam pronunciavit & tanquam inutilem rejecit. Inutilem non eſſe Celſus monſtravit *lib.* 2. *cap.* 21. *p.* 166. „ Non ignoro, „ inquit, paracenteſin Eraſtiſtrato diſplicuiſ- „ ſe, morbum enim hunc Jecinoris putavit, „ ideoque ita illum eſſe ſanandum, fruſtraque „ aquam emitti, quae vitiato illo ſubinde nas-

„ ca-

„ catur, ſed primum non hujus viſceris unius „ hoc vitium eſt. Deinde ut inde cœperit, „ tamen aqua niſi emittatur, quæ contra na„ turam ibi ſubſiſtit, & jecinori & cæteris in„ terioribus partibus nocet, convenitque cor„ pus nihilominus eſſe curandum. Neque e„ nim ſanat emiſſus humor, ſed medicinæ lo„ cum facit, quam intus incluſus impedit; Exitioſam vero non eſſe Aurelianus teſtatur & eos, „ qui hoc dicant, apertisſime mentiri dixit, quosdam enim evaſiſſe ocularis teſtis fuit *chron. lib.* 3. *cap.* 7. *p.* 498. Præterea quotidiana experientia docuit non raro felicem hanc operationem conſecutam fuiſſe ſucceſſum, & diu ſuperſtites vixiſſe ægros, nullibi melius exemplum patet quam apud Mead. *in mon. & præc. p.* 148. *& ſeq.* qui viduam illuſtrem 66xies aquæ per paracenteſin evacuationem toleraſſe refert, Cl. Camperus etiam plus quam vicies hanc operationem in vidua inſtituit, quæ laete vivit, & cæterum bene valet. Abunde igitur patet, eam neque inutilem neque exitioſam eſſe, verum in omni caſu non convenire, & non omnes eam ferre poſſe certum eſt; videndum idcirco erit, in quibus operatio felicem, in quibus e contra infelicem conſecutura ſit eventum.

§. III.

§. III.

Ante omnia ſi cum fructu operationem inſtituere vult Chirurgus, illud obſervare neceſſe habet, ut aſcitem recentem, quique nullum morbum antecedentem pro cauſa agnoſcit, tractet. Aqua enim inter cutem minime terribilis „ eſt „ quae nullo antecedento morbo cœpit inquit Celſus *lib* 2. *cap.* 8. *p.* 68. Aqua etiam inter cutem ſi ex acuto morbo oriatur raro ad ſanitatem perducitur, lethalem e contra eam pronunciavit Hippocrates *præn. lib. Sect.* 2. *p.* 39. Ut brevis ſim locum Hippocratis adducam *præd. lib.* 2. *Sect.* 2. *p.* 39. ubi eleganter totam hydropis prognoſin ſequentibus deſcribit: „ Qui aqua inter cutem detentus „ eſt, & ſervari volet, eum robuſtis viſceri„ bus, & contentis viribus eſſe convenit, ſi„ mulque ſuapte natura facile concoquere, ac „ bene ſpirare, ſine dolore eſſe, totumque cor„ pus æqualiter calere, neque extremis parti„ bus eſſe colliquefactum. Præſtat namque „ potius extrema tumefacta eſſe, etſi optimum „ eſt, nihil horum ad eſſe. Verum tum mol„ lia tum gracilia extrema eſſe oportet, ven„ trem contactu mollem. At neque tuſſim „ neque ſitim adeſſe convenit, neque linguam „ cum alias, tum ne a ſomno quidem, quod „ admodum fieri aſſolet, inareſcere. Cibos

„ au-

„ autem ſuaviter aſſumere, ac ubi quis abunde „ comederit, nihil affligi. Ventrem quoque „ medicamentis quidem celeriter moveri, alias „ vero mollia & figurata excernere. Urinam „ in tranſitu pro inſtituta victus ratione & vi- „ norum mutatione mutationem ſentire. De „ fatigationem facile ſuſtinere, nec laſſitudi- „ nem ſentire. Atque ſic quidem in totum „ hominem ſe gerere optimum, ut quam ſecu- „ risſime convaleſcat. Quam raro vero hy- dropici omnes has qualitates habeant, facile liquet, addit ideo Divinus Senex „ ſin „ minus horum ut plurima habeat. Sic enim „ ſpem fore ut evadat. In quo vero nihil ho- „ rum ineſt, ſed contraria ſubſequuntur in eo „ ſpem tolli animadvertendum eſt. Et cui ex „ his quæ aqua inter cutem laborare probavi- „ mus pauca adfuerint, parum relictum eſſe ſpei. Ex loco hoc pulcherrimo clarum atque per- ſpicuum eſt, paucos operationi ferendæ idoneos eſſe, eosque ante omnia oportere „ eſſe Juve- „ nes robuſtos, qui vel ex toto carent febre, „ vel certe ſatis liberales intermisſiones habent. „ Nam quorum ſtomachus corruptus eſt, qui- „ que malum corporis habitum habent, idonei „ huic curationi non ſunt, uti notavit Celſus „ *lib.* 3. *cap.* 21. *p.* 166.

Quemadmodum aquæ diu aliquo in loco ſtagnantes tandem putredine corripiuntur, ſic

& in aſcite inveterato aquæ putridæ evadunt, hoc in caſu nunquam operatio eſt inſtituenda, poſt evacuationem enim vaſa etiam putrefacta concidunt, magis corrumpuntur, ac a ſanguine a tergo urgentur tandemque rumpuntur, tumque caſus exiſtit deſperatus; cognoſcitur autem ſi ingens ſitis adeſt, ſi color faciei, totiusque corporis fuſcus, & puſtulis exaſperatus eſt.

Sicuti autem nulla ferme eſt regula, quin habeat exceptionem, ſic neque hæc in omni caſu generaliter ita ſunt intelligenda, ac ſi nunquam ab iis reflecti permittatur, tam gravia enim ægrum vexare poſſunt ſymptomata, ut Paracenteſis, quamquam indicationi contraria, ſit inſtituenda; inexpectato enim ſucceſſu interdum ægros ſanatos fuiſſe experientia comprobavit, memorabilem hujus rei caſum narrat *Mead. in præc. & mon. p.* 160. *& S.*

§. IV.

Quibus in caſibus paracenteſis cum ſucceſſu felici inſtituitur, vidimus, quomodo peragitur nunc dicendum. Antequam Chirurgus operationem aggreditur, requiritur ut totum apparatum in ordinem diſponat. Sumit itaque

1. Mantile quoddam triplicatum ejus longitu-

tudinis, ut poſt operationem peractam circum abdomen ægri firmari queat.

2. Alterum mantile, quod octies complicatur, & cujus figura quadrata eſt.

3. Tertium demum mantile in formam trianguli complicatum adhibet.

4. Faſciam 20 ulnas circiter longam & 4 digitos transverſos latam in duo capita volutam.

5. Linteum carptum & emplaſtrum glutinans. Acum triangularem, cannulatam cochleari inſtructam, aliudve inſtrumentum, cum quo abdomen perforat.

6. Specilla denique quibus inteſtina repellere posſit, ſi cannula iis obturatur.

Hæc ſunt quæ ad operationem neceſſaria ſunt, jam quomodo æger ſit collocandus exponam.

Quidam ſtante erecto homine operationem peregerunt, ut Paulus Ægineta & Avicenna, alii ægrum ſupinum inlecto jacentem operationi ſubjecerunt. Præ omnibus vero commodiſſimum eſt ægrum in ſedili quodam collocare, talem enim aegri ſitum maxime convenire ex ſequentibus patebit.

Ægro collocato operator circa ejus corpus a tergo disponit primum mantile, ut ſtatim illud poſt operationem firmare queat.

§. V.

Loca punċturæ idonea nunc conſideranda ſunt, quatuor obſervantur in quibus operatio fieri poteſt. Quidam ſub umbilico fere quatuor interpoſitis digitis a ſiniſtra parte, id facere conſueverunt, quidam ipſo umbilico perforato, Alii a latere umbilici; alii ipſo ſcroto perforato aquam evacuarunt. Ut autem ordine procedamus.

1. De perforatione Umbilici.
2. De inſtitutione paracenteſis infra umbilicum.
3. De operatione ad latus Umbilici.
4. De aquae eductione per aperturam in ſcroto factam agemus.

Antequam operator locum puncturae determinat, primo examinat, an umbilicus perforationi ſit aptus, eumque aptum eſſe concludit, ſi ita laxatum aut apertum eum invenit, vel ita tumentem conſpiciat, ut ab exteriori parte ad internam cavitatem tenuiſſima cutis tantum intercedat; hoc autem interdum oculo apparet, interdum digito perſpicue poteſt deprehendi ut Fabricius obſervavit *p.* 521. Si vero laxitas vel pelluciditas illa non adeſt, umbilicus perforari omnino non debet. Neque ſolummodo hisce temporibus operatio in umbilico inſtituitur, ſed antiquitus nota fuit, uti

uti patet ex Celſo *lib.* 7. *cap.* 15. *p.* 451. Et quemadmodum talorum inciſiones natura ipſa homines docuit, ſic & natura monſtrante viam umbilicum perforarunt; per umbilicum enim ſponte hydropicum ſanatum refert Hildanus *cent.* v. *obſ.* 47. quamplurima præterea aſciticorum perforato naturæ vi umbilico curatorum obſervata collegit Schenckius *lib.* 3. *p.* 482. ut & 480.

Accidit vero aliquando operationem in umbilico infelicem habuiſſe ſucceſſum, ſingularem hujus rei caſum habet Joſeph. Warner in ejus *Caſes in Surgery with remarks* Lond. 1754. *p.* 83. & S. Aſcitici in noſocomio umbilicus ad ovi Gallinacei magnitudinem protuberabat; integumenta tenuia obſervabantur & ferme pellucida. Vulnus infligebatur lanceola vulgari in tumoris parte prominentiori, omnis aqua evacuabatur, per aliquot dies bene ſe habebat æger, donec de ingenti in umbilico dolore conquereretur, qui inflammatus & tumefactus erat, accedebant vomituritiones frequentes, vomitus & febres, hernia facta erat inteſtinalis incarcerata, operatio fuit inſtituta, ſed moriebatur.

E quo caſu concludit auctor umbilici aperturam eſſe periculoſam, non tamen ſemper; Idem enim paulo poſt teſtatur, id exemplum unicum fuiſſe herniæ huic operationi inſecutæ, quamvis aliquoties hanc inſtituerit; præterea

rea nonnullos ſimili punctione curatos refert Hildanus *cent.* 2. *obſ.* 58. & *ſeq.*

Si Umbilicus perforationi idoneus non invenitur, locus infra umbilicum maxime ſe commendat; interſtitium enim quod relinquitur a duobus muſculis rectis abdominis ob tenuitatem facillimam reddit inſtrumenti immiſſionem, præterea veteres Medici hunc locum jam perforarunt ſic Paulus Ægineta *lib.* 6. *cap.* 50. *p.* 568. ſe in hydropicis ad evacuandam aquam hunc locum incidiſſe teſtatur. Caelius Aurelianus quoque hunc locum commendaſſe patet ex *lib.* 3. *morb. chron. cap.* 8. *p.* 482. „ Verum perforationem hoc in loco maxime diſſuadet læſio veſicæ urinariæ, quæ interdum ad ſatis inſignem altitudinem ſupra os pubis adſcendit, imo interdum ferme ipſum umbilicum attingit uti in *theat. anat.* obſervavit Cl. Camperus: „ Nam in tali caſu veſica, etiamſi non valde diſtentus, facile adſcendet ad locum, qui tribus digitis interpoſitis ab umbilico eſt definitus, & tum læſio veſicæ magnopere timenda foret, illa vero quanti ſit momenti nemo ferme ignorat, vulnera enim veſicæ lethalia pronunciavit Antiquitas, admodum periculoſa recentior ætas. Verum quoniam Ægineta eo in loco operationem ſemper, & Avicenna aliquoties inſtituit, uti patet ex *Fen.* 15. *tract.* 1. *p.* 788. puncturam infra umbilicum improba-

ba-

bare nequeo, & quidem tanto minus, quia ſpatium inter os pubis & umbilicum in aſciticis longe inſignius obſervatur quam in ſanis; tantum igitur periculum ſecum non trahit, quantum prima fronte apparet. Si vero aliquis veſicæ urinariae laeſionem metuit, nihil vetat, puncturam altius inſtituere in eadem linea, praeſtat enim potius ad umbilicum accedere quam ad os pubis; Hydropicorum id circo pectinem ne contingito monet Hippocrates de *morb. vulg. lib.* 6.

Satis jam demonſtravimus infra umbilicum operationem opportune fieri poſſe. Scrotum vero aliquando perforandum eſſe diximus; interdum enim aqua in ſcrotum delabitur in hernioſis vel potius in ſaccum, qui a laxato peritonaeo formatur, Hildanus *Cent.* 1. *obſ.* 48. hanc operationem egregie confirmat obſervatione quem ob ſingularitatem hic deſcribam. „ Coſmus Slotanus Chirurgus praeſtantiſſimus, quadragenarium aſcite laborantem curandum habuit. Medicamenta permulta tum interna, tum etiam externa, ei absque fructu exhibita fuerunt. Tandem vero adeo copioſe in ſcrotum delapſus eſt ſeroſus humor, ut extincto calore nativo ſequuta ſit Gangraena. Adhibitis quae ad Gangraenae curationem ſpectant, decidit ſcrotum: ita ut teſticuli nudi conſpicerentur. Hinc tantum

„ tum effluxit humoris ſeroſi, ut a morbo li-
„ beratus ſit æger, & diu ſupervixit ſanus:
„ atque (ſi bene memini) liberos aliquot pro-
„ creavit. Teſtes autem natura obduxerat
„ calloſa quadam ſubſtantia, quæ eos vice ſcro-
„ ti obtegebat, & ab externis injuriis vindi-
„ cabat.

Iſta certe obſervatio eximie commendat operationem in ſcroto inſtituendam, maximam enim præbet ſpem aquam huc vergentem in tali caſu, ac ibidem exitum invenientem paulatim e corpore eliminari poſſe: quicquid ſit, tentare nihil vetat, nullum enim noxium vel periculum majus inde timendum eſt.

Contrarium vero ſuadet Fabricius *p.* 528. quando peritonaeum in ſcrotum usque productum non eſt. Unde manifeſtum eſt, eos, qui ſcroti perforationem indiſcriminatim laudarunt, cum Galeno erraſſe circa meatum ſive diverticulum peritonæi quod in cynocephalis, ſimiis, canibusque ſemper, in homine autem nunquam reperitur. Cujus erroris mentionem non ſolummodo fecit J. van Meekren *p.* 201. *cap.* 48. ſed jure merito eum repræhendit.

Si vero neque umbilicus neque ſcrotum evacuationi apta videntur, aut Operator infra umbilicum puncturam inſtituere non audet, ſupereſt alius locus perpunctioni maxime idoneus, nempe trium pollicum diſtantia a li-

nea

nea alba & tres pollices inferior quam umbilicus, quæ menſura de corpore ſano eſt intelligenda, melius vero determinatur, ſi medius locus inter umbilicum & eminentiam oſſis Ilii perpungatur; ibi enim ferme deſinit carnoſa pars muſculorum obliquorum abdominis, ac eo loco limites ſibi figunt muſculi recti, quod Euſtachius elegantiſſime expreſſit *tab.* 27. IK *& tab.* 32. T, α, β. R, α, β. Locus ille ob tenuitatem partium punctioni longe aptior eſt.

Hactenus diximus quibus in locis punctio peragi queat, quæritur jam num multum interſit, quonam in latere inſtituatur. Quidam latus a fonte hydropis averſum eligunt, ut ſi hepar in cauſa ſit ſiniſtrum, ſi lien dextrum latus perforandum ſentiant, ſicut Avicenna *Fen.* 15. *tract.* 1. *p.* 788. Celſus quosdam latus ſiniſtrum perforaſſe ſcribit *lib.* 7. *cap.* 15. *p.* 451. Hippocrates ne quidem latus definivit *lib. de affection. Sect.* 5. *p.* 522. Satis inde liquet, parvi momenti eſſe hanc Medicorum prudentiam.

§. VI.

Quomodo abdomen ſit perforandum nunc dicam, varios Veterum methodos primo tradam, dein eos recentiorum ſubjungam. Paulus Ægineta inciſorio ſcalpello aut cultello acuto primo abdomen ad peritonæum usque, dein paulo ſu-

perius ipſum peritonæum incidebat, uti ſcribit *Lib.* 6. *cap.* 50. *p.* 568. Cum hac methodo illa Avicennæ congruit *Fen.* 15. *tract.* 1. *p.* 788. ubi ſequentem in modum eam deſcribit. „ Subleva ipſam ut non ſcindatur ſiphac (deinde) excorietur mirach a ſiphac parumper ad inferiora loci ſciſſionis mirach. Deinde perforetur ſiphac, ita ut ſit foramen ſiphac inferius foramine mirach. Eo modo cutis, cujus foramen infra illud peritonæi erat, occludebat perfecte aperturam, ut ne gutta quidem exire poſſit. Cautelae hujus ratio videtur, quod omnem aquam ſimul & ſemel evacuare non amabant, & potius periculoſum judicabant.

Avicenna & Ægineta duplici itaque ſectione abdomen perforarunt; Celſus vero unica ſimul & muſculos & peritonæum tranſibat *lib.* 7. *cap.* 15. *p.* 451. ubi & alios fuiſſe teſtatur, qui cute primum aduſta, dein interiore abdomine inciſo illud faciebant.

Per aperturam deinceps fiſtulam ex varia materia conflatam demittebant, æneam commendarunt Ægineta & Avicenna. Celſus plumbea fuit uſus. Ægineta ad calami ſcriptorii ſimilitudinem eam exſectam voluit; Celſus vero, ne tota intus delaberetur labra in exteriorem partem recurvanda curavit, vel eandem circumcingi quadam remora juſſit, uti patet

tet ex *loc. ſup. cit.* quem minus intellexiſſe videtur Fabricius *p.* 524. Judicans, ac ſi Celſus cutis vulneratæ labia exteriora verſus recurvanda voluiſſet, cum de labiis inſtrumenti hæc intelligat Celſus, adeoque immerito a Fabricio repræhenditur.

Quod duobus inſtrumentis veteres effecerunt, hodie unico peragitur, quod ſimul & perforat & cannulam ſecum intromittit, nempe Acu tricuſpide cannulata. Lubet hic hujus inſtrumenti hiſtoriam adnectere: per gradus enim illud correxere multi & magni nominis Chirurgi.

Fabricius ad ſectionem in abdomine faciendam uſus fuit inſtrumento, quod ad cuſpidem parum erat recurvatum, & ab una parte tantum aciem habebat vid. *p.* 525. Simile huic delineavit Scultetus in *armam. chir. tab.* 39. K. Fiſtulam adhibuit Fabricius argenteam vel æneam aut plumbeam alatam, ac a lateribus foraminibus inſtructam.

Van Zolingen *manuale operatien tom.* 3. *p.* 140. deſcribit perforatorium, cujus extremum oblique quadrangulare eſt, vel oblongo quadratum & rectum, Eoque perforavit abdomen vel lanceola, dein cannulam injecit. Poſtea aliud perforatorium, quod cannulam ingreditur & quo ſimul cannula & acus intromittuntur vide *expl p.* 142. *& fig tab.* 6. Illud inſtrumentum Sculteto adſcribere videtur, ſed paululum

a ſe mutatum. Alterum vero Sculteti perforatorium rejicit, quod ex acu & cannula conſtat, quodque præterea elateribus inſtructum eſt, vid. Scultet. *tab.* 39 *fig.* 2. 1.

A Dioniſio cannula adhibetur fiſſa juxta totam ejus longitudinem vid *p.* 143. n. 3. primo lanceola abdomen aperit, dein ſpecillum demittit, & ad illud cannulam, uti patet. *p.* 145. Methodum recentiorum dein deſcribit *p.* 148. ubi in notis adjicit de la Faye, Petitum correxiſſe cannulam, addidiſſe nempe cochlear & fiſſuram latiorem feciſſe, ut ea uti poſſet in tumoribus aperiendis, vices enim conductoris cavi tenet.

Acum quoque deſcribit primæ inventionis, triangularem, intus cavam, apice triangulari inſtructam feneſtratam a lateribus, ut aqua ingredi queat. Zona ſive ala, quemadmodum reliquæ cannulæ, gaudet, cujus apertura pollice clauditur, ac ibidem notat, acus dari triangulares, quarum acies intra cannulam includitur, ac ultimam, cum acu triangulari ſcilicet, operationem praefert.

Job van Meekren *p.* 279. ſibi vindicat acum cannulatam, *drilnaald*, vide ejus *fig. p.* 280. Acus ejus eſt cava, foraminibus inſtructa, qualis eſt cannula Fabricii, & ſtylo clauditur, ſed cannula ipſa perforat, ergo ab il-

illa Sculteti parum differt & a Solingiana acu, ibi ſtylus gaudet cuſpide perforante.

Dioniſii acus cum illa van Meekren convenit, ſed apex eſt trangularis. Si itaque has omnes conferimus inter ſe, facile recentiorum acum detegimus.

Barbette adhibuit fiſtulam chalybeam cuſpide lanceolata inſtructam vid. *p.* 53. *fig.* 2.

Chirurgus Blok cannula argentea cuſpide rotunda uſus eſt ut teſtatur Barbette *prax chir. p.* 53. *fig.* 1. Hæcce cum Meekrenii cannula congruit, ſed nimis parva eſt notante Meekrenio.

Cheſſelden propoſuit cannulam & acum *tab.* 14. A, eamque maximam eſſe quæ requiritur, foramina magna dantur quatuor, ſed fiſſa non eſt vide Le Drans *tranſlation into English* by Th: Gatacker *p.* 458.

Sharp ſimilem deſcribit, nempe ejusdem diametri, ſed foraminulis minoribus vid. *Surgery p.* 63. *tab.* 3. A, addit aliam majorem, ſi aqua gelatinoſa eſt, & majoribus foraminibus.

Garengeot *traité des inſtrum: tom.* v. *art.* 5. *p.* 244 Acum cannulatam, ſed fiſſam juxta longitudinem deſcribit, & depingit cum cochleari alato Petiti vid. *fig.* 3. aliam vulgarem alatam & feneſtratam *fig.* 1. & 2.

His omnibus inter ſe collatis, clarum eſt.

1. Acum cavam triangularem quadrangula-

remve fuiſſe adhibitam, ut a Dioniſio deſcribitur & pollice fuiſſe clauſam.

2. Acum cavam argenteam feneſtratam, ſed penicillo ſive ſtylo fuiſſe clauſam, ut a Meekrenio & Barbette.

3. Stylum ipſum fuiſſe ex chalybe conſtructum & cannula armatum, quæ ſtructura deſumpta eſt ex Sculteto.

4. Alam fuiſſe adjunctam.

5. Alæ adnexum fuiſſe cochlear.

6. Cannulas fiſſas primo fuiſſe adhibitas, ut patet ex Dioniſio. Dein feneſtratas. Tandem iterum fiſſas, ut aliis operationibus etiam inſervirent.

Patuit jam quomodo inſtrumentum ad illam exactitudinem pervenerit, prehendit jam Operator inſtrumentum & fortiter unica punctione per muſculos atque per peritonæum intromittit, hoc facto acum ex cannula educit & aqua effluit.

§. VI.

Quæ ad inſtrumentum ejusque immiſſionem ſpectant, ſupra abſolvimus, de aquæ emiſſione nunc agendum ſequitur.

Minime de ejus educendaè quantitate conveniunt Auctores. Veteres quidem plenariam unica vice evacuationem pernicioſam, imo letha-

thalem pronunciarunt „Qui pus in thorace col-
„ ligunt, aut aqua inter cutem laborant, ſi
„ uruntur aut ſecantur, & pus aut aqua con-
„ fertim effluit, omnino intereunt, inquit Hip-
pocrates *Sect.* 6. *aphar.* 27. Neque hoc ſine
ratione dictum eſſe probat Galenus in *comm.
ad hunc locum.* „ Primo vaſa arterioſa ita re-
cludi, teſtatur, qui humorem antea oper-
„ culi vice habebant. Secundo ſcirrhum
„ viſceris, utpote non amplius ab aquoſa ſub-
„ ſtantia ſuſtentatum, deorſum tum diaphragma,
„ tum viſcera thorace contenta trahere. Quan-
tum periculum inde immineat manifeſtum eſt;
verum egregie hoc præcavetur, ſi abdomen ju-
ſte comprimatur, de qua compreſſione ſeq. §.
dicendum erit.

Plenariam quamvis unica vice aquæ edu-
ctionem tanquam lethalem damnarunt, tamen
quantum ſit emittendum non omnes conve-
niunt.

Celſus *Lib.* 7. *cap.* 15. *p.* 451. inquit: Ubi
„ major ejus pars evacuata eſt, claudenda de-
„ miſſo linteolo fiſtula eſt——. Deinde per inſe-
„ quentes dies circa ſingulas heminas emit-
„ tendum, donec nullum aquæ veſtigium ap-
„ pareat. Quidam autem, notat, poſtero die
„ fiſtulam demittunt——ut, ſi quid humoris ſu-
„ pereſt, emittatur, idque bis ita feciſſe con-
„ tenti ſunt.

P.

P. *Ægineta lib.* 6. 50. *p.* ait: „ Poſtea—per
„ fiſtulam humorem educemus pro viribus mo-
„ deratum, quas ex pulſus contractu cogno-
„ ſcemus. Poſtero die rurſus parum humo-
„ ris pro virum ratione per fiſtulam evacua-
„ bimus, idque ita conſequentbus deinceps
„ diebus, donec quam minimum undiquaque
„ relinquatur. addit dein: „ qui magis ſecuri-
„ tatis curam habent, modica humoris per chi-
„ rurgiam facta evacuatione—reliquum per me-
„ dicamenta aquam ducentia, & per arenam,
„ ſolem, ſitim & exſiccantia alimenta conſu-
munt *p.* 571.

Cælius Aurelianus *chron. morb. lib.* 3. *cap.* 8. *p.* 483. Sequentem in modum evacuationem aquæ determinat: Niſi ſolum, quod recte
„ probimus per cathetera liquorem, ſi res
„ patiuntur, ſemel atque eodem tempore o-
„ mne auferendum—. Si aliquæ obſtiterint poſt
„ primam detractionem paululum differimus,
„ quo turbatio corporis reſolvatur, ac deinde
„ reſumpto ægrotante, eodem die reſiduum
„ detrahimus humorem, ſin minus; alia die
„ —Ac ſi forte rurſum confluente humore fue-
„ rit repletus vel virium debilitas prohibuerit,
„ eodem tempore totum detrahi, tunc inter-
„ jectis diebus duobus, vel quantum vires per-
„ miſerint, detrahimus.

Albucaſis *Lib.* 2. *cap.* 54. Primo ſpatio ho-
ræ

ræ mediam aquæ copiam emittendam eſſe voluit, altera die parvam aquæ quantitatem evacuari præcepit, & ſic aliquibus diebus procedebat, pro ut infirmus toleraret teſte Fabricio *p.* 526.

Horum virorum ſententiis in unum collectis ſequitur.

1. Acervatam evacuationem hoſce medicos damnaſſe, excepto Aureliano.

2. Celſum prima vice majorem aquæ partem eduxiſſe, deinde ſequentibus diebus circa ſingulas heminas.

3. Alios binis vicibus omnem evacuaſſe.

4. P. Æginetam pro viribus evacuationem moderaſſe, & inſequentibus diebus eam continuaſſe, donec quam minimum aquæ relinqueretur.

5. Non defuiſſe qui primo modicam per chirurgiam aquæ copiam evacuabant, reliquum per alia remedia educebant.

6. Aurelianum ſolummodo ad ægri vires reſpexiſſe, atque tam ſubito, quam poſſibile erat, aquam eduxiſſe.

7. Albucaſin primo die dimidiam aquæ copiam evacuaſſe, reliquum inſequentibus diebus pauca copia pro viribus ægri.

Inter recentiores non pauci fuere qui Veterum veſtigia prementes ſubitaneam aquæ damnarunt evacuationem; maxime vere Boerhavius

vide *aph.* 1240. Ratio autem quæ plurimos inducit ad evacuationem per vices inſtituendam præcipua eſt, ut in operatione animi deliquium præcaveatur, verum ſi abdomen juſte comprimatur nihil eſt metuendum; animadvertit enim Mead. *in præc. & mon p.* 146. ſi vel per momentum temporis preſſio amoveretur, ægram quandam actutum animo defeciſſe. Fit enim, ſi abdomen non comprimatur, ut diaphragma nimium deorſum trahatur & omnia, quæ ante ſuſtinebat aqua, pendula hæreant, atque ex ea cauſa ægri animo linquuntur, atque ob hanc rationem etiam Galenus ut ſupra vidimus unica vice evacuationem damnavit. Si ergo vires ægri permittant, unica vice aquam evacuandam cenſemus, atque hoc ſucceſſiſſe ſine ullo pravo ſymptomate aliquoties vidi.

§. VII.

Ex antedictis evidens eſt, 'compreſſionem abdominis eſſe præcipuam cauſam avertentem deliquium animi, duo itaque adſtantes requiruntur, qui, operationem intelligentes, leniter abdomen comprimant, & ſimul aquam quaſi ad cannulam derivent, novum autem non eſt, abdominis latera comprimere, quemadmodum Mead inſinuare conatur, Ægineta enim

nim tumoris molem comprimi, & ad pectinem protrudi in paracenteſi curavit. Cum quo conferri meretur Avicenna *Fen.* 15. *tract.* 1. *p.* 188.

Quod multi compreſſione manuum præſtarunt, illud Monrous faſcia quadam efficere voluit, quam propoſuit in *Act. Edenb. tom.* 1. *p.* 137. *tab.* 3. Ubi pulcherrima hanc compreſſionem ſpectantia tradit; vinctura vero, quam adhibuit, non admodum ſcopo reſpondere videtur. Quando omnis aquæ in aſciticis fit evacuatio, abdomen admodum laxum fit, & quaſi complicatur, unde neceſſario ſequitur, quod feneſtra illa, quæ vulneri reſpondere debet, plus quam ter mutet locum, quod abſolute vetat cannula inmiſſa. Præterea etiam Operator ſimul ab inferioribus verſus ſuperiora premit; illud vero tali vinctura efficere omnino videtur impoſſibile.

§. VIII.

Abſolvimus quæ ad evacuationem aquæ pertinebant, ſupereſt, ut illa tractemus, quæ ad deligationem & faſciationem ſpectant.

Poſt extractam leniter fiſtulam, linteum carptum vulneri ſuperimponitur, ac emplaſtrum glutinans, ac requiritur ut debito modo abdomen laxum conſtringatur.

Sumit idcirco Chirurgus primo ſplenium quadrangulare, ac abdomini imponit, dein ſplenium triangulare, hæc duo per mantile, quod circa corpus ægri diſpoſitum erat, fortiter firmat, tandem ſumit faſciam, & hanc circa corpus ægri injicit.

Injectio hujus faſciæ deſumi poteſt ex illa quam dedit Galenus *cap.* 106. *Chart. volum.* 9. Juxta eum media pars faſciæ collo imponenda eſt, & capita ad ſternum ducta ſunt permutanda, ſic ut cujusque fiat inverſio. Dein ſub axillis ad dorſum feruntur, ibique ſimpliciter pemutantur, porro ad ſternum, ibique invertuntur capita ut ante. Sic deſcendendo ad hypochondria usque pergitur, atque ibi orbiculatim per nodum firmantur. Hanc faſciam *Aurigam*, vocavit, aurigæ enim ita antiquitus coſtas equorum firmabant, notante Galeno loco cit.

Si hanc faſciationem abdomini applicamus, eximie ad deligationem retinendam reſpondet V. G. Fiat injectio faſciæ primo orbiculatim circa cartilaginis enſiformis altitudinem, ac in dorſo capita permutentur, ſicque ad anteriora corporis ducantur, ac ibi capita invertantur, ſicque ad inferiora pergatur, tum Operator unum caput tradat adſtanti, alterum infra clunem inter pedes, per inguina ducat, ſimili modo aliud, tum ad lumbos capita perdu-

ducta ibidem pemutentur, & nodo circa corpus firmentur. Prudentiæ cauſa ſingulae circumjectiones adhucdum firmentur aciculis ad ſplenia.

Tali injectione faſciæ pro lubitu abdomen conſtringere valet Operator; eximie convenit, & aliquoties mirifice ſcopo reſpondentem eam applicatam vidi, imo tam firmiter abdomen retinet, ut, ubi abdomen aliis faſciis ſatis fulciri impoſſibile erat, hanc ſucceſſiſſe teſtatus fuerit Cl. Camperus, qui, ut in plerisque aliis, ſic & in hac re magnam comparavit ſibi experientiam.

Etiamſi melius ſit, debito modo abdomen ægri conſtringere, non deſunt tamen, qui hanc tam neceſſariam prudentiam rejicere non verentur, quique poſt operationem ægrum modo in dorſo decumbere ſinunt, verum, quantum periculi id ſecum trahit, ſatis ex antedictis patuit, adeoque non opus eſt, ut pluribus de eo agamus.

§. IX.

Supra vidimus animi deliquium eſſe ſymptoma inter evacuationem aquæ interdum occurrens, ſimul tum diximus abdominis compresſionem hanc impedire. Præter animi deliquium vero præterea operationem moleſtam red-

dunt dolor circa cartilaginem enſiformem, tremor ac anxietas in pectore & tuſſis, hæc vero omnia ſymptomata juſta compreſſione facile ſuperantur, tuſſis quidem interdum tanta vi abdomen anteriora verſus propellit, ut duo robuſti homines vix eo retinendo ſufficiant, exinde patet quanta ſit vis diaphragmatis. Cætera multo minori vi leniuntur, imo ſæpe tolluntur.

Præter jam memorata non raro moleſtum admodum ſymptoma adhucdum occurrit, nempe inter evacuationem aquæ fiſtula obturatur, vel quod omentum cannulæ orificium claudat, vel quod inteſtinum hoc efficiat. Convenit tum ſtylum per cannulam intromittere, & tali modo recluſionem moliri. Si per hunc obturatio non impeditur utile eſt interdum, ab altera parte punctionem inſtituere; ſi ne per illam quidem aqua effluit, ultimum auxilium eſt fiſtulam extrahere, & vulneri linteum carptum imponere & ſupra hoc ſplenium, & leniter abdomen conſtringere, ut aqua tali modo per foramen ſenſim effluat, quod interdum ſucceſſiſſe experientia docuit.

§. X.

Uſtione & Paracenteſi Aſcitem curari vidimus. Accidit vero ſæpe ut anaſarca cum aſci

aſcite ſimul hominem affligant, in tali caſu etiam conveniret Inciſio ad talos, neque experientiæ illa contrariatur: memorabilem hujus rei caſum habet *Mead.* in *præcep. & man. p.* 132. de fœmina quadam generoſa, quæ ſimul aſcite & anaſarca laborabat, quam per inciſionem ad talos, & aliis remediis adjunctis ſanam reddidit. Neque minus illam commendat caſus, quem ſingulari Celeb. Camperi erga me benevolentia mihi obſervare contigit: Mulier nimia V. S. maximopere debilitata tandem in hydropem incidit aſcitem ac anaſarcam; aſt in cruribus hinc inde prodibant tumores aqua pleni, qui rupti tam ingentem aquæ copiam emanabant, ut ab hydrope liberata fuerit.

CAPUT IV.

De Tympanitidis Cura.

Quonam modo Anaſarca & Aſcites ſit debellanda jam ſatis diſſeruimus, ſupereſt tantum, ut his Tympantidis curam ſubjungamus, hanc vero tam eleganter Celſus deſcripſit, ut iis plura addere ſupervacaneum ſit, vide *lib.* 3. *cap.* 21. *p.* 160. Ipſiſſima ejus verba adducam „ Ergo, inquit, ſi inflatio & ex ea dolor creber

,, ber eſt, utilis—vomitus eſt. Fomentis uten-
,, dum eſt. Si per hæc dolor non finitur ne-
,, ceſſariæ ſunt ſine ferro cucurbitulæ. Si ne
,, per has quidem tormentum tollitur, inci-
,, denda cutis eſt, tum his utendum. Ultimum
,, auxilium eſt, ſi cucurbitulæ nihil profue-
,, rint, per alvum infundere copioſam a-
,, quam calidam, eamque recipere: Im-
,, ponendum vero in eum (ſc: ventrem)
,, crebrius ſinapi, donec cutem erodat, ferra-
,, mentisque candentibus pluribus locis venter
,, exulcerandus eſt, & ſervanda ulcera diutius.

Hoc loco egregio certe omnia Tympanitidis curam ſpectantia continentur, adeoque plura non addam.

F I N I S.

T H E-

THESES

I.

Salivam Corpori Humano utilem non ſolum, verum & neceſſariam eſſe, atque nimiam ejus excretionem periculoſiſſimos morbos producere, ſtatuo.

II.

Non ſemper V. S., etiam repetita, abortum procurat.

III.

Neque humor cryſtallinus, neque tunica choroidea, verum retina conſtituit primarium Viſus organum.

IV.

Subſtantiæ Uteri craſſities in gravidis non eſt eadem, quam in non gravidis.

V.

Non omnem Pleuritidem inflammatio Pulmonis comitatur.

VI.

Oſſa ſenſum non habent.

V I I.

Vulnera cerebri, quamquam periculoſa, non tamen ſemper ſunt lethalia.

V I I I.

Verum eſt Hippocratis pronunciatum de art. Sect. 6. p. 818. *ubi*, inquit. *Femoris articulus coxendice excidit, quatuor in partes promovetur.*

EGRE-

EGREGIO
JUVENI
FOLKERO SNIP,
Publice diſſerenti.

Viderat in Friſiis celebratum Pallas Athenis
SNIPPIADEM nitidas tollere in alta comas.
Viderat hunc dubios Medicorum ſolvere caſus,
Reddat ut optatae dulce ſalutis opus.
Viderat hunc tacitas herbarum noſcere vires,
Quîs ſtat Apollineae cultior artis honos.
Tunc ea: praeclara dum ſurgit SNIPPIUS arte,
Praemia perpetui certa laboris habet.
Hic geret aeterna comtos ex fronde capillos,
Laetius huic noſtri Numinis omen erit.
Hic dignus, Medici cui pandant Numina Phoebi
Abdita Paeoniae ſacra decusque rei.
Adnuit, ad tantae Phoebus praeconia famae,
Adnuit, & votis pondus ineſſe jubet.

Gratulor. Egregiis extendas nomina factis,
Quis poterit famae ſtare perennis honos.
Laeta Tuis plaudat meritis Hygiea, Tuumque
Exornet nitido laudis honore caput.
Sic puppis rabidis miſerorum fracta procellis,
Praeſidio ſemper ſit bene tuta Tuo!
Inclyta ſic rebus feſſis tutela decusque
Conſerves trepidae naufraga membra ratis!
Sentiat & medicas tenebroſae portitor undae,
Qui genus humanum perdere ſuetus, opes.
Felix! qui ſuperos cernis Tibi rite faventes,
Sub quorum placido tegmine tutus eas!

H. J. ARNTZENIUS.
J. U. Candidatus.